Tekijä: Tua Tattoo

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Viihtymisen ja olemisen City

Kuvat: Lappeenrannan kaupunki, ellei toisin mainita

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Päätavoitteet

- ✓ Vahvistetaan uuden elinvoiman luomisessa keskeisiä “kolmea koota”, eli koulutusta, kulttuuria ja kestävyyttä.
- ✓ Tunnistetaan elinvoimainen kulttuurielämä ja mahdollistetaan teatterin, orkesterin, kuvataideverkostojen ja -koulujen lisäksi vahvan ja omaleimaisen kahvila-, galleria ja katutaidekulttuurin toteutuminen kaupunkiympäristössä

Teos: ”Kissamies”, maalannut Leena Pukki

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Yleistä

- ✓ Kaupunkikulttuuri on laaja käsite ja voi sisältää kaiken kaupungissa tapahtuvan toiminnan
- ✓ Kaupunkikulttuurin muodostavat yleensä yksilöt ja yhteisöt, joten kaupunkilaiset ovat tärkein osa elävää kaupunkikulttuuria
- ✓ Kaupunkikulttuuri luo paikoille sisältöä. Taide ja erilaiset tapahtumat tekevät paikasta mielenkiintoisen
- ✓ Kaupunkikulttuuri luo kaupunkiin oman tunnelman ja luonteen
- ✓ Kaupunkitapahtumat tuovat taiteen ja kulttuurin osaksi arkiympäristöä

Yksi esimerkki olemassa olevasta muuntuvasta kaupunkitaiteesta on vaihtuvateemainen hiekkalinna. Toisaalta kaupunkikulttuuria on myös esimerkiksi nuorisotoiminta. Leikki- ja oleskeluvälineet voivat myös toimia monipuolisesti taiteena ja vaikka parkourissa yhtenä välineenä. Skeittaus on yksi vanhimmista kaupunkikulttuurin muodoista.

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Yleistä

- ✓ Tapahtumat tuovat esiin myös sellaisen taiteen ja kulttuurin, josta emme vielä tienneet
- ✓ Elävä ja suvaitseva kaupunkikulttuuri vaikuttaa merkittävästi kaupungin kilpailukykyyn ja näkyvyyteen ja on imagotekijä
  - ✓ Esimerkiksi Kööpenhaminan Edvard Eriksenin pronssinen Pieni merenneito-patsas on noussut näkyvästi kaupungin imagotekijäksi

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Kaupunkitaide

- ✓ Taiteen muotoja on monia ja se voi olla koettavissa eri aistein
- ✓ Taidetta voidaan jakaa ryhmiin eri tavoin, esimerkiksi:
  - ✓ ei-esittävät (mm. kuvataiteet, arkkitehtuuri, muotoilu)
  - ✓ esittävät taiteet (mm. tanssi, teatteri, sirkus, musiikki)
  - ✓ näiden yhdistelmät (esim. performanssit ja videotaide)
- ✓ Eri taiteenmuotoja voidaan helposti hyödyntää kaupunkiympäristössä, kuten esim.: Kuvataide, tila- ja ympäristötaide, teatteri, sirkus, musiikki, tanssi, performanssi, runous, elokuvat, arkkitehtuuri, valo, ääni….

Kaupunkitaidetta Helsingin Arabianrannassa. Ylinnä teos: ”Arabian matto” – Elina Aalto Tiiliseinä: ”Seinät puhuvat kesät talvet” – Kirsi Kivivirta Kivipaadet: Tapio Wirkkalan puisto – Robert Wilson Linnunpesä: ”Kotipuu” – Lauri Astala

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Kaupunkitaide

- ✓ Osa taidemuodoista voi olla pysyviä, osa kertaluontoisia elämyksiä ja osa väliaikaisia
- ✓ Jokainen ihminen kokee taiteen omalla tavallaan, omien tulkintojensa valossa eikä taiteessa ole oikeaa ja väärää

Keskellä Berliiniä on vaikuttava Euroopan murhattujen juutalaisten muistomerkki eli Holokaustimuistomerkki, joka koostuu 2711 betonisesta monoliitista. Teoksen on suunnitellut arkkitehti Peter Eisenman.

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Kaupunkikulttuuri

- ✓ Esimerkkejä kaupunkikulttuurista, jota kaupunkilaiset tuottavat itse omaehtoisesti tai jota tuotetaan kaupallisesti: katuruoka, ravintola- ja baaritoiminta, sunnuntaikirppis, pop-up kahvilat, parkour, kaupunginosien kirppispäivät, kaupunginosafestivaalit
- ✓ Digitalisaatiolla on merkittävä vaikutus kaupunkikulttuurin syntymiseen, josta esimerkkeinä mm. siivouspäivä, ravintolapäivä tai Flashmob, joissa ihmiset kutsutaan tapahtumaan sosiaalisen median kautta
- ✓ Kaupunkikulttuuri voi olla myös esim. perinnemaisemasta ja kulttuuriperinteestä huolehtimista
- ✓ Kaupunkikulttuuria ovat myös esim. punk, skeittaus, break dance, graffitit tai rap-musiikki

Kaupunkikulttuuria on hyvin monenlaista. Yksi kaupunkikulttuurin ilmentymä on scoottaus, kuten myös skeittaus. Yläpuolen kuva Madridista. Barcelona on tunnettu mm. elävistä veistoksista. Kuva oikealla.

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Toimenpiteet

- ✓ **Kaupunki** kumppaniksi taiteelle ja kulttuurille avaamalla ovia, luottamalla ihmisiin ja osallistumalla yhteistyöhön
  - ✓ Kaupungin omat taidehankinnat julkisille paikoille
  - ✓ Kaupunki voi palkata esim. katumuusikoita, kuvataiteilijoita tai sirkusesiintyjiä kesätöihin kaduille ja toreille ihmisten iloksi
  - ✓ Tiloja yleiseen varausjärjestelmään saataville helposti
    - ✓ Kaupungin omat sisätilat, mutta myös puistoja, toreja, aukioita
    - ✓ Tilavuokrat kohtuullisiksi
    - ✓ Osa tiloista/toreista/puistoista voi toimia myös ilman varausperiaatetta, täysin vapaassa käytössä kulttuurille
      - ✓ Vapaa julkinen tila kaupunkikulttuurille
        - ✓ Toiminnallisia puistoja kaikki käyttäjäryhmät huomioiden

Lappeenrannan Kirkkopuistossa oli kaunis Loistopuisto-teos, joka ilahdutti kulkijoita etenkin pimeinä vuodenaikoina. Projekti toteutettiin Lappeenrannan kuvataidekoulun, Etelä-Karjalan kansalaisopiston Luumäen taiteenperusopetuksen, kaupungin tapahtumapalvelujen ja Etelä-Karjalan lastenkulttuurikeskus Metkun yhteistyönä.

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Toimenpiteet

- **Kaupungin rooli:**
  - Tukea työtilojen ja työvälineiden hankinnassa
  - Kaupungin tulee kannustaa kaikkia kaupungin vetovoimaisuutta edistävien ideoiden esittelyyn
    - Kaupunkilaisten osallistaminen oleellista
    - Asukaslähtöinen suunnittelu
  - Tehdä ulkoilmanäyttelyiden ja ulkona tapahtuvien taide-esitysten ja –elämysten järjestämisen helpoksi
    - Ei turhaa byrokratiaa
    - Ei vaikeaa lupaviidakkoa
  - Osa taidemuodoista on pysyviä, osa kertaluontoisia elämyksiä ja osa väliaikaisia
    - Erilaiset lupaprosessit

Kaupunkitaide voi ihmetyttää ja aktivoida eri-ikäisiä ihmisiä. Kuvat Kööpenhaminasta.

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Toimenpide-ehdotuksia

- ✓ Tuetaan, kannustetaan ja ohjeistetaan taloyhtiöitä ja rakennusliikkeitä muraalien ja muun taiteen hankinnassa
- ✓ Vahvistetaan yhteistyötä LAB-ammattikorkeakoulun ja LUT-yliopiston kanssa ja tuodaan taidetta näkyviin kaupunkitilaan
  - ✓ Mm. ekologisuus, luontoarvot, tekninen osaaminen,3D-tulostus, laserleikkaus, taidekoulutus
  - ✓ Mm. Mekaaninen hirviveistos (Karoliina Ahvenainen)
  - ✓ Opiskelijoiden osuus osana kaupunkikulttuuria vahvistettava
- ✓ Lisätään yhteistyötä kaupungin ja alueen taiteilijoiden sekä taideyhdistysten kanssa
- ✓ Huomioidaan taiteen merkitys osana asemakaavoitusta, katu-, liikenne ja vihersuunnittelua
- ✓ Hyödynnetään ja toteutetaan prosenttiperiaatetta osana rakentamista
  - ✓ Esimerkiksi tontinluovutuksessa määrätään, että tietty prosenttimäärä rakennuskustannuksista käytettävä julkiseen taiteeseen

Myös käsijohteen tai parvekekaiteen voi tulkita taideteoksena. Alakuvassa Kaupunkitaidetta metroaseman lattiassa Malmössä.

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Toimenpide-ehdotuksia

- ✓ Kaupunki mahdollistaa kulttuurin tapahtumisen kaupunkitilassa, mutta kaupunkikulttuurin muodostumiseen tarvitaan ennen kaikkea kaupunkilaisia
  - ✓ Kaupunki voi tarjota tiloja itseilmaisuun ja erilaisiin kaupunkikulttuuria luoviin tapahtumiin ja esityksiin
  - ✓ Puistot, torit ja aukiot aktiiviseen käyttöön
  - ✓ Tiloja väliaikaiskäyttöön
  - ✓ Kaupunki voi tarjota helppoja mahdollisuuksia , alueita tai tiloja esim. yhteisöllisiin tapahtu miin
  - ✓ Lupaviidakko minimiin ja helposti ymmärrettäväksi sekä helposti toteutettavaksi
  - ✓ Asukkaita on osallistettava tapahtumien suunnitteluun ja järjestämiseen

Linnoituksen sydäntalvi 2021. Kuvataidekoulun jää-valoveistokset Linnoituksen valleilla loistavat pimeässä illassa.

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Toimenpide-ehdotuksia

- ✓ Pienelläkin taideteoksella voi olla suuri vaikutus ihmisiin ja ympäristöön
- ✓ Tyhjät tai umpeen teipatut näyteikkunat aktiivikäyttöön taiteelle ja näyttelyille
- ✓ Valaistus huomioidaan osana taidetta

Teos Inka Rauhala

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Toimenpide-ehdotuksia

- ✓ Kulttuuritoimi jalkautuu keskustaan yhdessä harrastusseurojen kanssa
  - ✓ Esityksiä yllättävissä paikoissa, kuten puistoissa, kaduilla ja toreilla.
  - ✓ Historiankerrontaa teatterin keinoin esimerkiksi Linnoituksen valleilla
  - ✓ Osallistavaa taidetta, yhteisöprojekteja
  - ✓ Nuorisotoimen ja harrastusseurojen kanssa yhteistyötä
  - ✓ Performansseja, "Flashmob"
  - ✓ Orkesterikeikkoja eri paikoissa
  - ✓ Museon näyttely puistossa
  - ✓ Kirjaston liikkuva lainauspiste kesällä esim. koppimopossa.
  - ✓ Kirjaston tai yksityishenkilöiden ylläpitämät "ota kirja, jätä kirja" –pisteet
  - ✓ Teemakävelyt
  - ✓ Perinteisille kulttuurimuodoille saadaan myös uutta yleisöä kaduilta, toreilta ja puistoista
  - ✓ Voidaan luoda jotain uutta, saada uusia käyttäjiä kunnallisille palveluille ja uusia yhteistyömalleja
  - ✓ Voi synnyttää uutta kaupunkikulttuuria

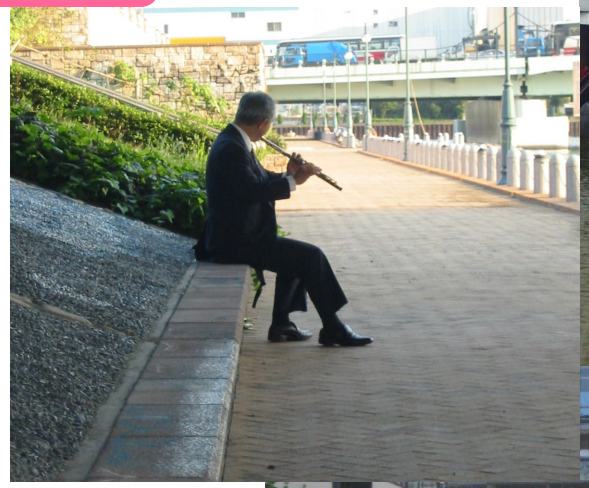

Kaupunkitaide voi olla monenlaista, kuten esim. myös katumusiikkia, tanssia, veistoksia tai osallistavia taideteoksia, jotka voivat toimia esim. leikkipaikkoina.

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Toimenpide-ehdotuksia

- ✓ Taiteella tuetaan myös esteettömyyttä
  - ✓ Paikan tunnistettavuus kasvaa taiteen keinoin
  - ✓ Tämä auttaa suunnistautumisessa
  - ✓ Taide voi hyödyntää monia eri keinoja: ääntä, materiaalin tuntua, valoja, näkymiä, hajuaistia, makuaistia

Kaunis Veera-patsas Lappeenrannan satamassa on kuvanveistäjä Markku Hirvelän tekemä ja sen on lahjoittanut kaupungille Ossi Vilhu.

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Toimenpide-ehdotuksia

- ✓ Liikuntatoimi jalkautuu keskustaan yhdessä harrastusseurojen kanssa
  - ✓ Eri harrastusmuotojen esittelyjä ympäri kaupunkikeskustaa puistoissa ja toreilla.
  - ✓ Ihmiset voivat testata eri lajeja
    - ✓ Osallistavaa toimintaa
  - ✓ Jumppatuokiot ja harrastustilaisuudet puistoissa ja julkisilla paikoilla
  - ✓ Yhteistyöllä voidaan saavuttaa positiivista energiaa, toimintaa ja uutta kaupunkikulttuuria sekä löytää uusia harrastajia ja uusia tapoja toimia kaupungissa
- ✓ Uusia kulttuurireittejä
  - ✓ Eri teemoja
  - ✓ Mobiilisovellusten hyödyntäminen
    - ✓ QR-koodeilla reittejä, tehtäviä, historiaa, tietoja
    - ✓ Virtuaaliseikkailut

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Esimerkkejä kaupunkitaiteesta

- **Ympäristö- ja tilataidetta** voidaan sijoittaa moniin paikkoihin ja eri kokoisina teoksina.
  - Myös pienellä teoksella voi olla suuri merkitys
  - Toiset teokset voivat näkyä esimerkiksi vain pimeään aikaan, toiset taas päivänvalossa.
  - Joku teos voi olla esim. pysyvä seinämaalaus, toinen taideteos voi olla vaikka viikon paikalla oleva videoinstallaatio.
- Rakennustyömaiden aitoja ja sähkökaappeja on käytetty useiden eri teosten pohjina Lappeenrannassa ja muissa kaupungeissa.
- Monimuotoiset ja vaihtelevat taideteokset piristävät kaupunkikuvaa ja tuovat taiteen lähelle ihmistä. Esimerkiksi Jyväskylän pidetyimpiä teoksia on Jussi Heikkilän toteuttama pieni pronssista valettu varpunen. Luonnollisen kokoinen veistos löytyy kaupungin kävelykadulta.

Pieniä taide-elämyksiä: Lasten nukketeatteriesitys ja osallistava sekä kantaaottava taideteos roskasta taiteeksi, jossa ihmiset saivat ripustaa verkkoon joko omia tai paikalla olevia muoviroskia.

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Esimerkkejä kaupunkitaiteesta

- **Valotaide** toimii erinomaisesti osana rakennettua ympäristöä.
  - Helsingin Kruunuvuorenrannasta valotaide on osa aluetta. Alueella sijaitseva Öljysäiliö 468 on kansainvälistä huomiota kerännyt teos, joka koostuu yhdestä suuresta öljysäiliöstä, jonka kylkiin poratuista rei´istä loistaa valoa, joka reagoi kellonaikojen vaihteluun.
- **Äänitaiteella** voi luoda erilaisia tunnelmia tai vaikka hätkähdyttää ohikulkijaa.
  - Helsingin Torkkelinmäellä oleva katukaivo puhuu ohikulkijoille. Kaivosta kuuluva mediataiteen teos on Markku Puustisen toteuttama ”Mutta minä lähden….” ja se tuo ohikulkijoiden kuultavaksi lentokentän lähtöilmoitukset.
- Lappeenrannan oikeustalon edustalla oleva Juhana Moisanderin **videoteos** Justitia hyödyntää oikeustalon pääsisäänkäynnin suurta ikkunapintaa ja näkyy siitä Paasikivenpuistoon.

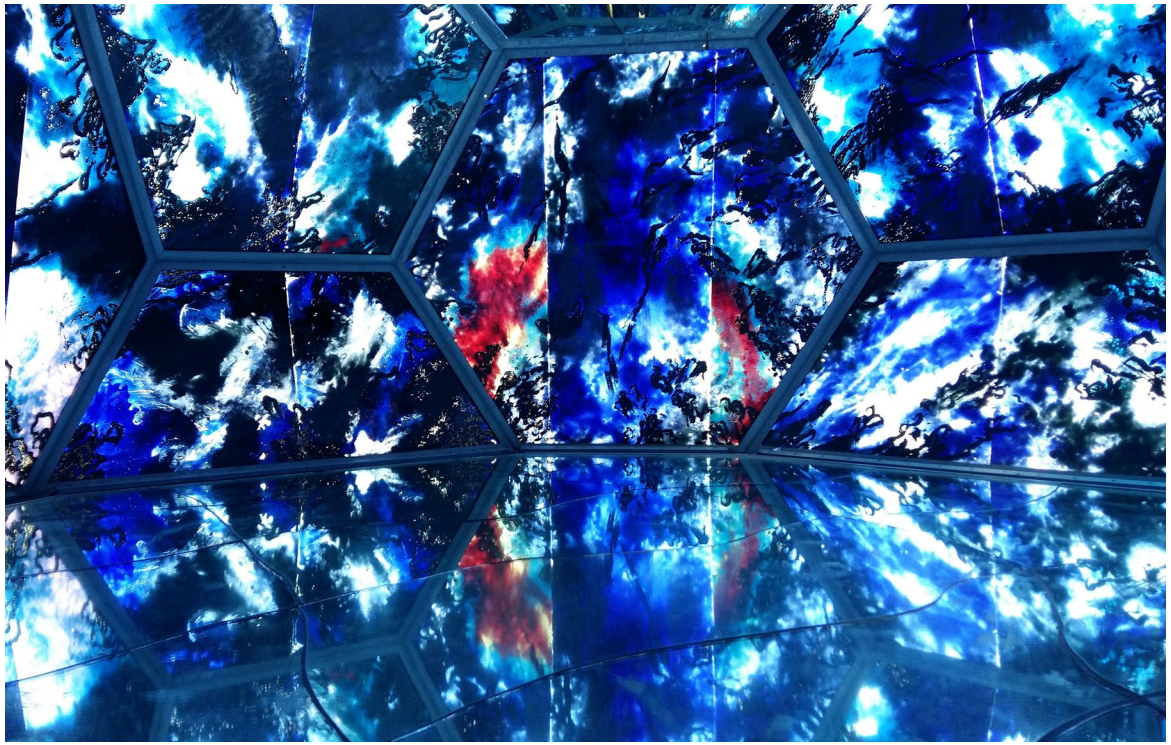

Tilataideteos Kööpenhaminassa. Auringonvalo muuttaa tilan tunnelmaa. Teoksessa on myös erikoinen äänimaailma.

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Kehittämiskohteita

- ✓ Rakennusten julkisivut tarjoavat potentiaalisia mahdollisuuksia suurikokoisille muraaleille, valotaiteelle sekä muulle julkiselle taiteelle ja niitä hyödyntämällä Lappeenranta voi vahvistaa omaa identiteettiään suurikokoisten taideteosten ja taiteeseen myönteisesti suhtautuvana kaupunkina.
  - ✓ Citykorttelin remontin yhteydessä puretun Tapanaisen talon seinää koristanut Jukka Hakalan vuonna 2012 toteuttama Hirvi ja karhu vaakunakahvilla -teos oli Suomen ensimmäinen ns. uuden aallon iso seinämaalaus ja se herätti kaupunkilaisissa suurta ihastusta.
  - ✓ Rakennus itsessään voi olla taideteos, mutta siihen voi liittyä niin esittävää taidetta kuin muunkinlaista taidetta.
  - ✓ Myös esim. ovenkahvat, portit, kaiteet tai opasteet voivat olla taideteoksia.
  - ✓ Julkisivuja voidaan valaista myös eri tavoin, värein, kuvioin ja muuntuvin valaistuksin.

Kaupungintalo on valaistu eri värein eri teemojen mukaisesti. Edustatori toimii hyvin myös kaupunkikulttuurin olemisen, festivaalien ja taiteen näyttämönä.

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Kehittämiskohteita

- ✓ **Valtakadun alue** on potentiaalinen ja monimuotoinen alue, joka tarjoaa paljon mahdollisuuksia monimuotoisille taideteoksille ja taiteen kokemiselle.
  - ✓ Kadun itäosa on konsultin mukaan luonteeltaan boheemi ja jopa paheellinen, joten taide voi hyvin tuoda esiin alueen rosoista luonnetta ja vahvistaa sen identiteettiä.
  - ✓ Taiteella voidaan vahvistaa paikan tunnistettavuutta ja näin saada muistijälki ihmisten mieleen Lappeenrannasta ja tietystä paikasta

Valtakatu soveltuu monenlaisen taiteen paikaksi. Kuvassa jouluvalaistusta Oleksin kohdalta itään. Myös katuvalaisimiin voi yhdistää taidetta, kuten myös kadunkalusteisiin.

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Kehittämiskohteita

- **Paasikiven puisto, Keskuspuisto, Vanhapuisto** ja **Rantapuisto** pitävät sisällään useita eri julkisen taiteen teoksia. Alueiden roolia taiteen esittämisen paikkoina voi vahvistaa lisäämällä erilaisia teoksia nykyisten lisäksi ja niissä olevaa taidetta voidaan tuoda vahvemmin esiin hyvillä valaistusratkaisuilla. Tiiviissä kaupunkiympäristössä myös pienillä taideteoksilla voi olla suuri positiivinen vaikutus.

Paasikivenpuisto on jo puistosuunnittelultaan taideteos, mutta sitä täydentävät lisäksi monimuotoiset ja erikokoiset taideteokset. Puisto tarjoaa mahdollisuuksia myös elävälle kaupunkikulttuurille.

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Kehittämiskohteita

- **Sataman alue, Satamatie ja Kipparinkatu** ovat keskeisiä reittejä puistomaisessa ympäristössä veden äärellä. Ihmiset liikkuvat alueella paljon ja nauttivat maisemista ja muiden ihmisten katselemisesta. Alue hyötyy monipuolisen taiteen lisäämisestä.
  - Linnoituksen itäpuolelle sijoittuva reitti **Pallonlahdelta Vanhaanpuistoon** tarjoaa paikkoja erityisesti veistotaiteelle ja erilaisille installaatioille. Myös historiaan liittyvät teokset vallien suojissa olisivat oiva täydennys kauniille, paikkaan sopiville, paikallisen taideseppä Antti Niemisen takomille Linnoituksen kulttuuri- ja luontopolun opasteille. Vanhanpuiston lava sekä puistoalue toimii mainiosti kaikenlaisissa esityksissä, musiikissa, performansseissa, tanssissa ja teatterissa sekä sirkuksessa. Näille alueille olisi mahdollista tuoda erilaista harrastustoimintaa, jota ohikulkijat pääsisivät ihmettelemään, ehkä osallistumaan ja kokemaan.
  - **Ainonkadun rantaosuus** mahdollistaa paikkoja mm. veistotaiteelle. Erityisesti Halkosaaresta Myllysaareen tarjoaa mahdollisuuksia myös muunlaisille moninaisille taideteoksille osana rantabulevardia. Alueelle voi kehittyä myös uutta kaupunkikulttuuria esimerkiksi ravintola-autosta tai liikkumisvälinevuokraamosta.

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Kehittämiskohteita

- **Sataman alue:**
  - **Pallonlahti** tarjoaa mahdollisuuksia moninaiselle taiteelle ja kaupunkikulttuurille. Siellä voi sekä harrastaa erilaisia toimintoja, esittää esim. sirkusta, tanssia, musiikkia, elokuvia että luoda taiteen keinoin Linnoituksen historiaan liittyviä esityksiä, taideteoksia ja pysyviä rakenteita. Alueelle voi kehittyä myös uutta kaupunkikulttuuria esimerkiksi oleskelulaitureista, harrastustoiminnasta tai liikkumisvälinevuokraamosta.
    - Paikka on helposti muuntuva ja mielikuvituksellinen
      - Tapahtumapaikka
      - Tapahtumanäyttämö
    - Muuntojoustavat palvelut, tilat ja valaistus
      - Siirrettävä lava ym. palvelut on saatavissa tarpeen mukaan
    - Luontainen alue vallien ja ratapenkan suojissa vaikka musiikkifestari- tai muuhun jopa hieman äänekkäämpään toimintaan
    - Linnoituksen olemassa olevat palvelut, kuin myös saunamaailman ja Rapasaaren sekä Pallonlahden tulevat toiminnot, tukevat toinen toistaan – selkeä palvelukokonaisuus

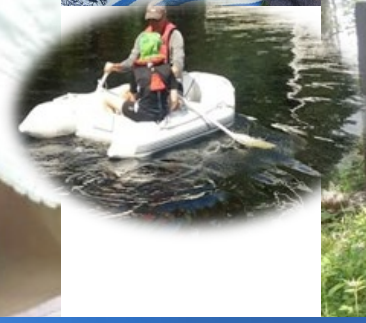

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Kehittämiskohteita

- **Sataman alue:**
  - **Linnoituksen kärki ja Rapasaari** tarjoavat maisemallisesti arvokkaan ympäristön esimerkiksi valotaiteelle ja kuvataiteille sekä moninaiselle kaupunkikulttuurille.
  - **Sataman suora** on erinomainen paikka lisätä taidetta kaupunkikuvassa. Taiteen rooli mm. opastuksessa ja oleskelupaikoilla on merkittävä lisä alueen olemassa olevaan kaupunkikulttuuriin, joka voi saada hyvän lisän taiteesta ja monipuolisesta nähtävästä.
  - **Satamatori** tarjoaisi paikan uudelle arkkitehtuurille sekä pienimuotoiselle taiteelle, joka voi olla esimerkiksi veistoksia tai taideteollisuuden väliaikaisia teoksia. Lisäksi lava ja toritila sekä katutila mahdollistaa erilaiset performanssit, musiikin, tanssin ja esitykset.

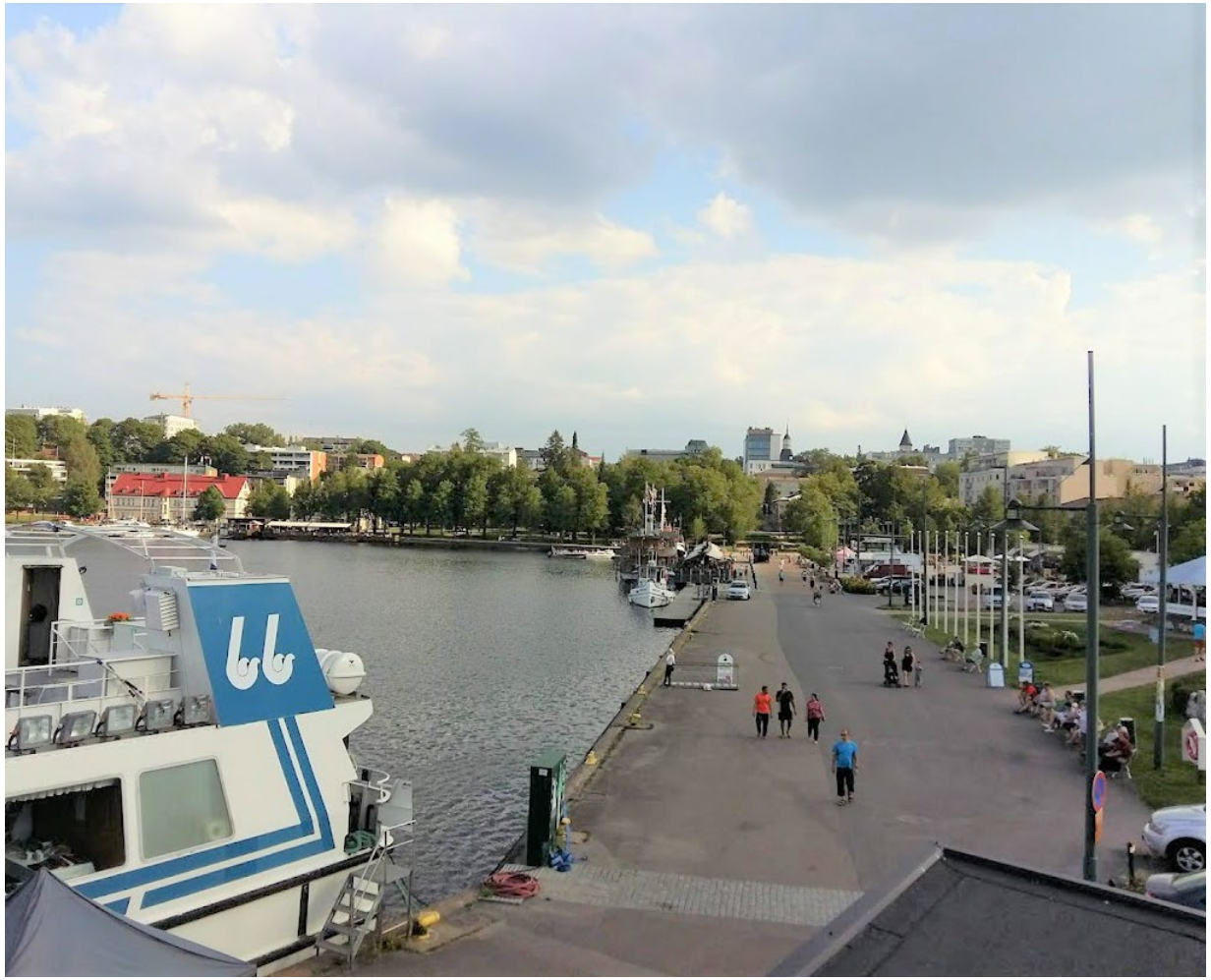

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Kehittämiskohteita

- ✓ **Edustatorin** lasiset porraskäytävät mahdollistavat mm. mediataiteen ja esimerkiksi vaihtuvien teosten esittämisen, video- ja valokuvataiteen, valotaiteen ja näyttelyt. Edustatorille ja **Marian aukiolle** voisi myös tuoda Saimaan näkyväksi esimerkiksi ääni- tai valotaiteen keinoin.
- ✓ **Halkosaari** sijaitsee näkyvällä paikalla Lappeenrannan satamassa. Alueelle sijoitetut teokset lisäävät Halkosaaren vetovoimaa ja vahvistavat alueen merkityksellisyyttä osana asukkaiden ja matkailijoiden arkea. Alueelle soveltuisi erityisesti pienimuotoisemmat taideteokset sekä taiteen ja valon yhdistävät oleskelu-, kuntoili- ja leikkivälineet.

Kaupunkitaide ja -kulttuuri

Tämän kortin aiheita on käsitelty seuraavissa teemakorteissa:

- ✓ ”Lisää viihtyisyyttä!”
- ✓ Vanhojen rakennusten suojelu ja uudiskäyttö
- ✓ Rakentumattomien tonttien hyödyntäminen
- ✓ Viherympäristön kehittäminen

Kaupungin uusimpia taideteoksia on poliisilaitoksen eteen tuleva "Poliisin muikut", joka on kuvanveistäjien Pekka ja Teija Isorättyän tekemä.

Tämän kortin aiheita on käsitelty seuraavissa kohdekorteissa:

- ✓ K1 Edustatori
- ✓ K2 Kauppatori
- ✓ K3 Marianaukio
- ✓ K4 Raatimiehenkatu
- ✓ K5 Monarin alue
- ✓ K6 Kauppakatu/ Armada
- ✓ K9 IsoKristiinan ympäristö
- ✓ K13 Paasikivenpuisto - Keskuspuisto
- ✓ K14 Satamatori
- ✓ K15 Linnoituksen kärki ja Rapasaari
- ✓ K16 Sataman suora
- ✓ K17 Halkosaari
- ✓ K18 Ainonkadun rantaosuus
- ✓ K19 Rantapuisto
- ✓ K21 Pallonlahti
- ✓ K22 Oleksi